Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie 2014

Innledning til forsvarstale

V

Før jeg går inn på tiltalens enkelte punkter må jeg få lov til å si noen ord som tilsvar til statsadvokatens bemerkninger på slutten av hans foredrag.

Statsadvokaten tok opp det han kalte de nazistiske synder - vel i den hensikt å få fram bakgrunnen for dem og dermed forså unnskylde rettsoppgjørets svarte flekker, som han selv innrømmet var tilstede.

Jeg må si at jeg ikke følte meg truffet ved hans bemerkning. Det kan å tale om nazister i ordets odiøse betydning har vært godt stoff i mange år, men jeg tror at folket litt etter litt har kommet til å innse, at den alt overveiende del av de som ble tilsluttet Nasjonal Samling har hatt like stor kjærlighet til sitt land og til sitt folk, som de der etter frigjøringen er blitt helter ved å håne og spotte NS folk. Noen mente at det var riktig å stå på den Folkeretten etter Haagerkonvensjonen har vel anvist oss som den rette, andre foretrakk å gå andre veier.

Under okkupasjonen fryktet jeg ikke for å tale Roma mitt imot enten det nå gjaldt overgrep fra tyskernes eller NS' side. Jeg skal ikke her ta opp noen mannjevning med statsadvokaten, men jeg jo bare peke på den attest jeg fikk ved frigjøringen av høyesterettsjustitiarius Emil Stang, hvori han uttalte at jeg hadde gjort godt arbeide i 1942 mot tyske overgrep.

Ikke uredd har jeg vært etter frigjøringen, når jeg har funnet overgrep eller forhold som jeg har funnet full grunn til å kritisere. Jeg var fullt klar over at jeg ville komme til å føle straffen herfor når min landssviksak kom, men dog ikke i den grad som ble tilfellet. Jeg har tillatt meg å kritisere forhold som jeg - etter nøye og samvittighetsfull gransking mener at en kristen demokratisk rettsstat ikke kan være bekjendt av.

Disse overgrep - eller disse rettsoppgjørets svarte flekker er mange og store - blir ikke rene ved å ties ihjel - ei heller vel å unnskylde disse ved å peke på bakgrunnen for overgrepene. Er man svart på hendene, så blir de ikke rene ved å gjemme de i buksalommen. De må vaskes rene.

Gjennom erkjennelse av det onde og ved å søke å gjøre alt godt igjen blir man ren og fri for tyngsel for det som en helst hadde sett ugjort.

Ta feks Kaare Olsen. Statsadvokaten som har satt hans akter - hva jeg også har gjort - vet hvor forferdelig han har behandlet fangene på Møllergt 19. Jeg er sikker på at statsadvokaten er enig med meg i, at hadde en NS behandlet fangene under okkupasjon slik som de ble behandlet etter frigjøringen på Møllergaten, hadde vedkommende fått mange års straff - vel fortjent.
Jeg innstevnet til å begynne med ikke Kaare Olsen, fordi jeg allerede for et år siden hadde hørt at han bittert angret alt han hadde gjort på Møllergt 19, som han under politiforklaringen unnskyldte med følgende:

> Vi hadde lov til å skyte med skarpt, når fangene var oppsetsige og det var vel da ikke farligere å slå med hendene.

Jeg kjendte til at Kaare Olsen hadde vært enestående mot NS arbeidere i sin bedrift, hvor der også var folk som han kjendte fra Møllergt 19. Han har ved sin nutid sonet for sin fortid, derfor hadde jeg ikke ønske om å rippe opp hans sår. Men da jeg nå pludselig fikk brev gjennom hr Lange, fra Trygve Gran var jeg tvunget til ikke alene for min skyld, men også for mine medtiltaltes skyld - å få hans sak i forbindelse med Hilding og nermere gransket. Kaare Olsen søker å bevise sitt alibi ved å si at har har oppholdt seg en dag i Sverige, men det er jo ikke bevist. Trygve holdt på sin påstand til det siste

Det er kansje en aktors plikt å gjøre svart til hvitt og det er lekende lett for en mann som min ærede motstander, statsadvokat Dorenfeldt, som har en stemme og veltalenhet som en Cisero, så her kan jeg ikke møte ham på like grunn. Hans jus er kansje ikke altid god juss, som han selv mener, men den sunde logikk tror jeg er mindre utviklet.

Men jeg vil allikevel søke å få den ærede rett til å forstå, at

vend

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

at det jeg har skrevet, det skrev jeg i den ærlige hensikt for å klarlegge noe av det jeg har kaldt rettsoppgjørets svarte flekker og det er det jeg nå skal behandle punkt for punkt ut fra et kristent grunnsyn, som romnes av Bjørnsons ord:

xxx Rekk din neste du kristensjel
Trø hem ikke med jernskodd hel
Ligger han enn i støvet.

Forsvarstale i Lagmannsretten vedr. Hildisch-saken.

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Da jeg skrev min bok: "Folkedommen over rettsvikerne" i febr. 1950 hadde jeg hørt om så mange overgrep fra en rekke bobestyreres side likeoverfor fengslede NS-folk, at jeg ble helt opprørt. Jeg hadde samlet uomtvistelig beviser og jeg hadde håpet å få legge disse fram for offentligheten, hvis påtalemyndigheten ville gå til angrep mot meg.

Dette mit håp syntes å skulle gå i oppfyldelse, da jeg så den første tiltalen - for her ble tiltalen innledet med min overskrift over kapitlet : "Bobestyrernes ulovlige disposisjoner" , og så sto der ~~kakgx~~ det jeg skulle straffes for å ha skrevet ; nemlig følgende :

> "I denne forbindelse skal jeg derfor bare peke på et av de mange tusen minnesmerker, som Erstatningsdirektoratet har reist seg i denne tiden, og som vil bevare direktoratets og bobestyrernes herjende framferd i almenhetens minne for all framtid."

Men dessverre - dette avsnittet ble sløyfet i den endelig tiltalen. Jeg ble dermed avskåret fra å rulle opp det jeg hadde tenkt meg og som sikkert hadde åpnet folks øyne for en rekke utrolige overgrep.

Jeg er nå kun tiltalt for å ha skrevet om generalkonsul Hildisch' forhold, under tiltalens punkt I f. Det er alt sammen hva Hildisch har fortalt meg og hva jeg har fått vite av hans familie og andre som har hatt opplysninger herom.

Statsadvokaten har pekt på at jeg ikke har vist tilbørlighet aktsomhet - ja sogar at jeg har skrevet mot bedre vitende, hva jeg tilbakeviser som uholdbart. Allerede så tidlig som i mai 1948 skrev jeg et brev til Stortinget å påtalte bobestyrernes behandling av NS fangers aktiva. Altså ca. 5 måneder før min bok:"Utrolig men sant"kom" ut. Jeg hadde da håpet at der ville bli satt igang gransking av disse forhold, men intet ble gjort. I samme brev påpekte jeg også endel andre forhold, som jeg tok opp i min bok. Jeg fikk følelsen av at alt skulle ties ihjel, som det ble gjort med Martha Steinsviks bok, som vel er den hvori de fleste injurierende beskyldninger mot myndigheten er fremsatt.

Noen dage etter at Hildisch var død skrev jeg min artikkel i "8 Mai", som jeg nå er tiltalt for , og det som jeg da skrev er bygget på så sikre kilder , at det er utrolig at statsadvokaten kan si at jeg har vist grov uaktsomhet - eller skrevet mot bedre vitende.

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Etter spørsmål nr 21 er jeg tiltalt for å ha skr vet følgende :

"Jeg sikter til de forføyninger , som ble truffet overfor den 80-årige gamle generalkonsul Dietrich Hildisch. At oppgjøret gar framskyndet såvel Hildisch' som hans hustrus død er ikke for megot sagt. Den behandling som ble gitt denne gamle hedersmann, som hadde innlagt seg så store fortjenester avnorsk næringsliv var av den art at hans siste leveår ble til et helvete."

Hva jeg skal føre sannhetsbevis for er således min kritikk over :

a) de forføyninger som ble truffet likeoverfor Hildisch
b) at oppgjøret framskyndet såvel Hildisch' som hans hustrus død.
c) at hans siste leveår ble til et helvete.

Angående det første punkt om de forføyninger som ble truffet sikter jeg først å fremst til dennmåten han ble arrestert på.

Herr statsadvokat Borenfeldt - jeg tror at De innerst inne må være enig med meg i, at det faktum at Hildisch ble kjørt på et åpent lasteplan for at alt folket skulle xxx kunne se ham og spotte ham og at han d. til ble heist i veiret - er en brutal behandling av en xxxxxk syk oåding. Det heter i politireglementet at en arrestasjon skal foregå i sømmelige former. En slik arrestasjon av en syk olding har vel aldri forekommet i det norske politis xxxxxxk historie - og den berettiger til ennå skarpere kritikk enn den jeg har satt fram.

Ssk hele aksjonen har vi fått vite, at der sto personer som av hat og hevnlyst gikk til gjerningen og alt var utspekulert i detalj. Det var ikke politiet som satte det hele i sving, nei - det var prive personer, som direktør Blom i DENOFA som sammen med disponent Reder m.fl. gikk til politiet for i sin iver å få Hildisch arrestert snarest mulig . De kunne henstillet til politiet og foreta arrestasjonen i lovlige former , men nei - de ville ha gleden herav selv - og de gikk til arrestasjonen uten noen arrestordre. Disse privat person r hadde ingen rett til å beslaglegge dokumenter, verdipapirer m.m., men det brød de seg ikke om. De tok flere kufferter med papirer og verdipapirer og det er sagt at de også tok smykker og kr 48.3oo i kontanter med seg og alt dette ble bragt til disp. Reders hjem . De skulle jo med Hildisch til politikamret og hvorfor ble så ikke alt kjørt dit. Den unnskyldning som er ført fra disse herrers side om at det var så megen uro på Møllergt 19 , kan dog ikke berettige til et privat beslag. Slikt gjør man ikke i en rettsstat.

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Med disse sine erklæringer har overlege Leikvam gitt meg medhold i den uttalelse jeg har framsatt at opgjøret framskyndet Hildischs død.

I sistnevnte brev skrevogså overlege Leikvam følgende:

"Mange ganger under oppholdet her har han vært så dårlig, at vi ventet at han skulle dø. Jeg finner derfor å måtte tilråde at han løslates "

Dr. GordonJohnsen ved Akebergveien fengsels sykehus skrev den 22.4. 47 :

"Jeg mener derfor at det foreligger såvel direkte medisinske indikasjoner som andre hensyn for at man bør forsøksvis flytte ham til Østøya så snart som mulig".

Tiltross for disse alvorlige advarsler , som jeg mener hans tilsynsmenn nå ha blitt bekjendt med, ble Hildisch ikke løslatt dx før den 2o.desbr 47

Når jeg i min bok har kritisert de forføyninger som ble truffet overfor Hildisch har jeg også siktet til det som Hildisch i sine uttalelser m til meg fandt så opprørende, nemlig, at hans gravsted som var kjøpt og betalt i 1922 - altså for 3oår siden - ble fratatt ham - under et påskudd som han mente var helt ulovlig. Dette punkt var medtatt i den første tiltalen, men er senere sløyfet - vel av den grunn at påtalemyndigheten har funnet at forholdet kunne kritiseres. Hva Hildisch også mente var ulovlig var at ikke hele det beløp for hvilket han hadde opprettet et legat i 1922 ble stående til utsmykning og vedligehold av hans gravsted - enten det nå ble det gamle han hadde kjøpt - eller et annet mindre gravsted som han ble påtvunget. Et slikt legat mente han skulle være uangripelig, men tilsynsmennen har som vi har hørt her i retten inndratt ex kr 8000,oo av dette legat i boet.

To andre grunner jeg har siktet til, når jeg kritiserte de forføyninger som ble truffet overfor Hildisch er salget av hans eiendom på Drammensvn og hans, hans hustrus og hans døttere innbo og løsøre, men disse forhold skal jeg nærmere utførlig gjøre rede for senere.

Min påstand om at Hildisch' siste leveår ble til et helvete vil jeg gjerne kort begrunne - ikke alene med hva jeg forøvrig har sagt - men også med det som overlege Leikvam skrev den 14.8. 1945 (opplest i retten) :

"...særlig hårdt tar det på ham, at rett som det er skytes det. Han har hørt rykter om at det er skutt gjennom vinduene på fangene og engster segveldig, når han hører detxm smeller, og det har hendt at han har stått op om natten, og søkt dekning, fordi han er redd vaktene skal skyte på ham."

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Bare det jeg her har nevnt berettiger meg til å kritisere de forføyninger som ble truffet overfor den 8o årige olding.

Men - jeg kan heller ikke forstå, at det kan være moralsk eller juridisk holdbart å holde en syk olding i ca 2½ år i varetektsfengsel. Den alminnelig regel herhjemme er jog at når en siktets sak er ferdig etterforsket , skal han slippe ut fra varetektsarrest for ~~xxxxxx~~ at han skal kunne forberede sitt forsvar. Men Hildisch ble sittende i fengsel i ca 2½ år inntil myndighetene var klar over at han var dødsdømt, slik at han aldri kunne møte sine motstandere med et forsvar for å renvaske seg, som han så innerlig ønsket.

Hans hustru var også dødssyk. Hun var netopp kommet ut fra sykehus etter å ha hatt slag, da hendes mann ble arrestert. Hun ble av myndigheten, som advokat Hildisch kynisk har skrevet: "ganske enkelt internert sammen med sin datter, fru Forbechs 3 barn, hvorav den yngste bare var 9 mdr - på familiens sommersted ute på Ostøya. Fru Forbech var arrestert. Hadde det da vært noe iveien for at den syke olding hadde fått lov å være sammen med sin hustru derute den korte tid hun hadde å leve. Hun døde jox i begyndelsen av 1946. ~~Xx~~ På ettersommeren 1945 var sikkert alt beslaglagt og bevisene som politiet ønsket seg sikret, så noen fare for at bevis skulle forspilles, når han var under politioppsikt - internert på Ostøya - kunne det ikke være.

Varetektsfengsel i årevis burde være utelukket i en rettsstat. Det er i virkeligheten å straffe en mann uten dom.

Advokat Olafson har her i retten som vitne sagt, at overlege Leikvam ved Aakebergveien fengsels sykehus hadde sagt til ham, at det var opprørende å holde oldingen Hildisch fengslet. Det er den samme oppfatning, som jeg har hatt ,og som har gitt meg full grunn til å kritisere de forføyninger som ble truffet overfor Hildisch.

Allerede så tidlig som den 14.aug 1945 (se bil 8-2) skrev overlege Leikvam at Hildisch "ikke kunne greie en slik påkjenning så svært lenge" (opplest her i retten).

Videre skrevoverlege Leikvam den 1o.jan 1946 at: " Han er nå så avkreftet i enhver henseende, at det er helt utelukket at han kan framstilles i retten og etter alt å dømme vil han ikke kunne leve så svært lenge.

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie 2014

Med disse sine erklæringer har overlege Leikvam gitt meg medhold i den uttalelse jeg har framsatt at opgjøret framskyndet Hildischs død.

I sistnevnte brev skrevogså overlege Leikvam følgende:

"Mange ganger under oppholdet her har han vært så dårlig, at vi ventet at han skulle dø. Jeg finner derfor å måtte tilråde at han løslates "

Dr. GordonJohnsen ved Akebergveien fengsels sykehus skrev den 22.4. 47 :

"Jeg mener derfor at det foreligger såvel direkte medisinske indikasjoner som andre hensyn for at man bør forsøksvis flytte ham til Østøya så snart som mulig".

Tiltross for disse alvorlige advarsler , som jeg mener hans tilsynsmenn nå ha blitt bekjendt med, ble Hildisch ikke løslatt dx før den 2o.desbr 47

Når jeg i min bok har kritisert de forføyninger som ble truffet overfor Hildisch har jeg også siktet til det som Hildisch i sine uttalelser m til meg fandt så opprørende, nemlig, at hans gravsted som var kjøpt og betalt i 1922 - altså for 3oår siden - ble fratatt ham - under et påskudd som han mente var helt ulovlig. Dette punkt var medtatt i den første tiltalen, men er senere sløyfet - vel av den grunn at påtalemyndigheten har funnet at forholdet kunne kritiseres. Hva Hildisch også mente var ulovlig var at ikke hele det beløp for hvilket han hadde opprettet et legat i 1922 ble stående til utsmykning og vedligehold av hans gravsted - enten det nå ble det gamle han hadde kjøpt - eller et annet mindre gravsted som han ble påtvunget. Et slikt legat mente han skulle være uangripelig, men tilsynsmennen har som vi har hørt her i retten inndratt en kr 8000,oo av dette legat i boet.

To andre grunner jeg har siktet til, når jeg kritiserte de forføyninger som ble truffet overfor Hildisch er salget av hans eiendom på Drammensvn og hans, hans hustrus og hans datters innbo og løsøre, men disse forhold skal jeg nærmere utførlig gjøre rede for senere.

Min påstand om at Hildisch' siste leveår ble til et helvete vil jeg gjerne kort begrunne - ikke alene med hva jeg foran har sagt - men også med det som overlege Leikvam skrev den 14.8. 1945 (opplest i retten) :

"...særlig hårdt tar det på ham, at rett som det er skytes det. Han har hørt rykter om at det er skutt gjennom vinduene på fangene og engster segveldig, når han hører detxx smeller, og det har hendt at han har stått op om natten, og søkt dekning, fordi han er redd vaktene skal skyte på ham."

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Dette har Hildisch også fortalt meg under våre lange samtaler, og det ga meg grunn til å si at hans siste år ble til et helvete.

Under samme tiltalepunkt, spørsmaal nr 21 er jeg tiltalt for å ~~hax~~ skrevet :

"Fru Hildisch hadde ikke vært medlem av NS. Fruens formue - som tildels var ervervet som særeie for 50 år siden - var helt ulovlig blitt beslaglagt avde norske oppgjørsmyndigheter og hun ble behandlet som et av de vanlige NS ofre."

Dette er helt korrekt. Hildisch bestred likeoverfor meg at hans hustru var blitt betraktet som medlem av Nasjonal Samling. Det skulle være nok for meg å henvise til Landssvikpolitiets skrivelse av 8.okt 1948 undertegnet av politifullmektig Kaare Haavik, hvori det står følgende :

"En skal med dette meddele at Erstatningsdirektoriatet den 28. f.m. har henlagt saken mot Marie Hildisch' dødsbo, idet Direktoriatet har funnet at der ikke er grunnlag for å gjøre erstatningsansvar gjeldende mot dødsboet. Det ~~xx~~ tidligere besluttede beslag med tilsyn etter landssviklovens par 35 er derfor opphevet idag."

Da jeg fikk vite at det ikke var noe grunnlag for beslag, må det vel være innlysende at jeg hadde full grunn til å tro, at fru Hildisch ikke ~~dxx~~ strafferettslig kunne betraktes som noe medlem av NS. Jeg skrev min bok i februar 1950, og da var landssvikavdelingens meddelelse bekjendt for Hildisch.

Alle vet vel, at har landssvikavdelingen eller Erstatningsdirektoratet hatt kun et halmstrå å klynge seg til, så er der gjort erstatningsansvar gjeldende mot ~~eh~~hvert formuende individ, som har tilhørt NS.

At min egen forsvarer kan ha kommet ~~mxx~~ til et annet resultat er meg ufattelig, men jeg går ut fra at han har oversett ovennevnte siterte skrivelse, som har gitt meg full grunn til å skrive at fru Hildisch ikke var å betrakte som noe medlem av NS.

Når jeg så videre har skrevet at beslaget av hendes aktiva i 1946 (da hendes innboc ble solgt) ikke var lovlig, så har jeg også hatt full rett til å skrive dette. For det er et faktum at beslaget først ble lovlig stadfestet i mars 1947. Jeg henviser til dok 9 i mappe I, det er et brev fra Politimesteren i Osloo av 12. mars 1947, hvori der står følgende :

"...ved en forglemmelse fra vedkommende etterforsker er det tidligere IKKE ~~xxxx~~ foretatt beslag og heller ikke er tilsynet forelagt retten til stadfestelse."

Jeg har også for retten framlagt bevis for at beslag og tilsyn i fru Hildisch bo først ble ordnet i lovlige former i mars 1947.

Hva jeg har skrevet er derfor 100 % korrekt, idet hendes aktiva ble av tilsynsmannen, advokat Mellbye, behandlet som beslaglagt allerede i 1946, idet hendes innbo og løsøre ble solgt (etter at fruen var død) ved auksjon og under protest av datteren og Hildisch den 4 - 5 septbr 1946 og likeså ved underhåndssalg i de påfølgende 12 mdr. etter hva hr. Wasteson har opplyst her i retten.

Sterkere sannhetsbevis for det jeg har skrevet under spørsmål 21 kan der vel ikke føres. Men jeg skylder vel også å begrunne min påstand om at oppgjøret framskyndet fru Hildischs død. Her støtter jeg meg til hva fru Forbech har forklart for politiet den 19/1.50 (dok 13):

> "Hendes mor ble også hårdhendt behandlet under anholdelsen av hendes far. Det ble tatt endel penger og smykker som tilhørte hendes mor. Endel av smykkene besto av ringer , som hun tildels hadde på fingrene. Disse ringene ble tatt med makt av fingerne og tattø med. Da hun siden ba adjø til sin mann ble hun revet fra ham, hvoretter hun falt på gulvet. Hun hadde tidligere hatt salg og var nylig kommet fra sykehuset. Hun ble puffet overende på gulvet "

Fru Forbech har videre forklart :

> "Vitnets mor greidde seg ikke med pengene hun fikk. Hun var sykelig og trang medisiner. Utlegg til brensel og livsopphold var dyrt. Hun led meget den siste vinteren p.g.a. den kalde boligens og mener at dette kan ha framskyndet hendes død. Hun døde i 1946 avhjerneslag. Vitnet mener at det var midler nok til at hendes mor kunne få fullt tilstrekkelig til et livsopphold, som et såvidt gammelt menneske måtte ha krav på."

For ytterligere å understreke berettigelsen av min konklusjon under dette avsnitt i min bok, og hvorfor jeg er tiltalt (spørsm. 21) :

> "Etter det som generalkonsul Hildisch og hans familie måtte gjennomgå står hans bobestyrer hradvokat Gunnar Mellbye i alle NS-folks øyne som en av de mest hensynsløse innen bobestyrernes lite tiltalende gruppe"

vil jeg henvise til hva jeg tidligere har sagt og da spesielt den ulovlige behandling av fruens aktiva, tiltross for der ikke var tatt noe beslag i hendes aktiva før i mars 1947.

Men før jeg i detalj går inn på den rekke av punkter jeg har siktet til vill jeg få lov å innskyte. Jeg fatter ikke at det kan ligge noen injurie i å si at en mann er hensynsløs. Om jeg nå sa dette om statsadvokat Dornfeldt under henvisning til den noe uberettigede personlige angrep på meg - ja jeg håper han ikke finner dette injurierende tror jeg han bare ville trekke på smilebåndet. Ja - om jeg sk[illegible] i en engelsk avis, at jeg betraktet Churchill som en voldsomt hensyr[illegible] person, tror jeg han ville føle seg smigret.

Stiftelsen Arkivet, Oslo, Dokumentasjonsprosjekt 2014

Men foruten av hva jeg har nevnt tidligere har jeg en rekke andre punkter, for hvilke tilsynsmannen kan kritiseres.

Det å tynge en syk olding, som snart skulle si farvel til denne verden xxxxxxxxxxxxxxx med 2½ års fengsel uten at dette var nødvendig, og dertil nekte ham å være sammen med sin dødssyke hustru synes jeg er noe av det mest ukristelig jeg kan tenke meg.

I dette mitt syn ligger også grunnlaget for min kritikk, som også er rettet mot hans tilsynsmann, som jeg har forstått aldri rakk ham en hjelpende hånd eller som søkte å lindre hans nød. Dette til tross for at det kom så mange alvorlige advarsler fra leger og advokater.

Alle som har vært rammet av rettsoppgjøret kjenner til hvilken sterk innflytelse en tilsynsmann har hatt når det gjelt løslatelse av en varetektsfange.

DET VAR VERST DA Hildisch' aktor, advokat Knut Blom, etter samråd med riksadvokaten xxxxxxxxxxxxx i brev av 12.desbr 1947 henstillet at Hildisch måtte løslates, at der ble gjort noe. Adv Blom skrev (dok 7) :

"Jeg går ut fra at politiet tar opp med overlege Leikvam spørsmålet om hvor han skal anbringes og for hvis regning. Den oppnevnte tilsynsmann, h.r.advokat GunnarMellbye, har nemlig meddelt meg, at boet neppe har midler til å bestride noen utgifter til siktedes personlig."

Nå er det imidlertid et forhold som er ganske merkelig. Advokat Mellbye har i retten sagt at han hadde meddelt advokat Hjort i 1947 at det var bevilget til Hildisch kr 1000.- til anskaffelse av klær. Hjort hadde så sagt at det var best at beløpet ble utbetalt i terminer og så fikk han foreløbig kr 250,oo, men så sluttet han som forsvarer for Hildisch og advokat Olafson trådte i hans sted. Det må stå holt klart st hverken Hildisch eller fru Forbech kan ha hatt rede på dette forhold, for da hadde de sikk rt bedt om å få pengene utbetalt.

Når der så gjenstø kr. 750,oo av det bevilgede beløp på kr 1000. hvorfor fikk så ikke Hildisch eller fru Forbech dette beløp senere, når de så inntrengende bad om penger til underhold og medisin. Henvendelse til advokat Mellbye xxx herom ble også sendt xxvadvokat Heuch Bugge og advokat Olafson. Alle ba om minst kr 450. pr. måned, men der blo kun betalt kr. 200.oo. Advokat Mellbye kunne å uten Erstatningsdirektoratets bemyndigelse ha utbetalt disse kr 750.

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Jeg kan ikke få det til annet at det var hensynsløst avx advokat Mellbye ikke å utbetale dette beløp, når han skjønte at Hildisch var i nød å trengte penge til underhold og medisin. Her kan i alle fall ikke Mellbye skylde på Erstatningsdirektoratet.

Men selv om Hildisch' bo ble betraktet som et konkursbo - hva det dog ikke var, før tvisten om de ilignede skatter var avgjort ved retten, så hadde dog fru Hildisch i sitt særeie bo midler til det lille som hendes mann måtte ha til underhold og medisin en stakket tid.

Vi har hørt her i retten xxxx.advokat Heuch Bugge, at fru Hildisch i 1936/37 fikk utbetalt ca kr 800.000 gjennom et salg av et stort tomtareal i Hamburg, Med disse midler opplyste Hildisch meg at fabrikken "Premier Is" var oppbygget.

Xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx.

Vi har også hørt her i retten at fru Hildisch hadde på sitt soveværelse et pengeskrin inneholdende kr 48.835, hvorom der nå er prosess mellom hendes dødsbo og Hildisch' konkursbo. Arvingene påstår at det er fruens særeiemidler. Det er også opplyst at fruen eiet en stor tomt på 4o mål på Ostøya, hvorom der vistnok også er tvist.

Allx sannsynlighet taler jo for at disse midler er fruens, for advokat Mellbye har jo sagt at Hildisch i årene før okkupasjonen kun tjente ca kr 11.000 pr år. Den dividende han har kunnet få fra margarin og iskremfabrikken - har vel neppe vært mer enn der er medgått til leveomkostninger. Denne dividende har vel etter all sannsynlighet tilkommet fru Hildisch.

Vi har også hørt at Hildisch ikke ville ha noen løn for sin ledelse avDenofa og det fikk han heller ikke.

Hva hadde det så vært til hinder for at tilsynsmannen, advokat Mellbye hadde tatt litt av fruens midler til hjelp for Hildisch. Hverken arvingene eller dødsboets bestyrer, advokatHeuch Bugge hadde gjort noen innvending herimot.

Ærede lagrette, ligger det ikke her i dagen xxxxxxxxxxx at advokat Mellbye ikke har rakt en dødsyk olding en hjelpende hånd hva jeg mener at han som hans tilsynsmann burde ha gjort

Hvis Erstatningsdirektoratet kansje uten å være kjendt med Hildisch sykdom og nød hadde nektet ytterligere bidrag, føler jeg meg overbevist om at det bidrag som fru Forbech, advokatHeuch Bugge og advokat Olafson hadde ment var et minimum kr 450,oo , ville ha vært bevilget om advokat Mellbye hadde satt noe inn herpa. I alle fall hadde han kunnet utbetale de kr 750,oo som jeg før har nevnt.

I et så stort bo ville noen hundrede kroner ikke ha spillt noen rolle og hvis en med så små midler kunne ha lindret en olding på hans siste dage hans nød og gitt ham mulighet til å skaffe seg de nødvendige medisiner, hadde det vært en simpel kristen plikt å tre støttende til. Det er i alle fall min oppfatning.

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Jeg er derfor nødt til å ta dette punkt også med her for å få fram grunnlaget for min kritikk i boken "Folkedommen over rettsøvikerne".

Jeg kommer så til salget av Drammensvn 61, som også var et hårdt slag for Hildisch, idet hverken han, hans hustru eller hans datter fikk vite noe herom før salget hadde funnet sted i januar 1946.

I følge Stor. utket innst. nr 296 side 558/559 har stortingsmann Bunkholdt i Stortinget følgende om Erstatningsdirektoratets rett til salg av aktiva tilhørende NS folk - under henvisning til landsøviklovens par 34. Han sa følgende:

"Denne bestemmelse er ment som sikrings-foranstaltning både for det offentlig og for debitor for å hindre unødige tap for begge. Det har ikke vært meningen å fravike våre vanlige rettsregler om at tvangs-realisering av en mann aktiva ikke kan finne sted før før ansvaret og fordringens størrelse er fastslått ved endelig do- eller tilsvarende rettsavgjørelse."

Deretter henviste Bunkhold til en veiledning som Erstatningsdirektoratet hadde utsendt i begynnelsen av juli 1945 og så sa han :

"Av denne veiledning fremgår det at Erstatningsdirektoratet med hensyn til det foreløbige beslags art og hensikt har hevdet de samme synsmåter som jeg foran har gjort gjeldende."

og senere sa han :

"På grunn av de prisbestemmelser vi har vil en kjøper etter takst-pris oppnå en betydelig ekonomisk fordel.."

8 Jeg har ganske god erfaring i at dette er sant. Jeg hadde en villa i Vestre Aker med 8 mål grunn som i 1943 var takstsert til kr 260.000 Siden den tid er grunnprisen deroppe steget med minst kr 5000 pr mål. Allikevel ble taksten i 1949 satt til kr. 225.000. da tilsynsmannen forlangte å selge eiendommen. Heldigvis var jeg dengang fri mann og jeg henvendte meg til Justiskomiteen, som etter meget strev fikk ordnet det dithen at jeg fikk selge eiendommen til mine barn

I sitt foredrag sa stortingsmann Bunkholdt videre :

"Den vanlige regel er ellers at det har vært gitt debitor adgang til under ellers like vilkår ved hjelp av slekt og venner å få kjøpt sine eiendeler igjen, eller at iallfall ektefelle, barn eller annen nær slekt har fått adgang hertil."

Det er dette gamle hevdvundne prinsip som advokat Melbye ikke har har tatt hensyn til ved salget av Drammensvn 61 , og han må derfor ha meg unnskyldt for å ha kritisert dette ved kun å si at han har vært hensynsløs. Noe annet har jeg ikke beskyldt hr Melbye for.

Advokat Melbye sa her i retten at sagt at han "praktisk talt har gått fram etter reglene for et konkursbo. Men hvorledes kunne da eiendommen selges i januar 1946 uten hustruens samtykke - ja sogar uten å spørre Hildisch eller hans hustru ? Fru Hildisch aktiva kom som før nevnt først under beslag i mars 1947. Etter gjeldende regler skal hustruen gi sitt samtykke når det gjelder salg av eiendom, som tjener til felles bolig. Hvorledes har en så kunnet få utstedt skjøte på eiendommen under hendes underskrift.

Her mente Hildisch at salget alene av den grunn var ulovlig, hva jeg måtte gi ham rett i.

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Advokat Mellbye meddelte meg, at Erstatningsdirektoriatet hadde gitt skjøtet en påtegning - vel på vegne av fru Hildisch -, men hendes bo som nevnt ikke var tatt under beslag før 1 mars 1947 - skulle en slik påtegning etter min oppfatning - ikke vært godtat av sorenskriveren ved tinglesningen.

Pantegjelden på Drammensvn 61 var kr. 294.000 og den ble solgt for kr 320.000. Differensen var således kun kr 26.000.00 , som fru Hildisch hadde - og mer enn det i sitt jernskrin i sitt hjem. Dertil hadde hun - etter arvingenes mening - en kostbar tomt på Østøyen (4o mål.) og kanskje venner som kunne ha hjulpet til for å sikre den verdifulle eiendom for familien.

Jeg er klar over at taksten kun ble kr 320.000, men jeg vet av erfaring selv hva en takst over ens mans aktiva kunne bli i de hektiske dage i 1945. Jeg har før nevnt min egen eiendom, for hvilken taksten fra 1943 - ble nedsatt i 1949 med ca kr 4o.ooo tiltross for at tomtepriseno var steget. Den var riktignok upusset, men malingen kom kun på ca 4ooo kroner.

Det fyringsanlegg som advokat Mellbye har gjort slikt nummer ville neppe kostet over kr. 25.ooo å fornye.

Jeg kanogså ta et annet eksempel over slike takster. Jeg hadde en La Salle bil, model 1939, som kun var kjørt med i noen få måneder. Den ble leiet bort for kr 6,oo pr. dag (vanlig kr 25/3o) og så senere solgt for kr 5ooo, mens den var verd det 5-dobbelte. Min sønn tilbød seg å kjøpe bilen for takstpris, men dette ble nektet ham.

Hrr Forbech har under ed ansvar nevnt at noen år før okkupasjonen var kommunen interessert i eiendommen og at var dengang tale om en tomtepris på kr 500.000 for Drammensveien 61.

På min forespørsel sa h.r.advokat Heuch Bugge at en slik pris ikke var overdrevet for en slik tomt på Drammensveien, når den var fri for villaklausul Senere er der jo bygget 5 etasjes gårde på tomten, så noen villaklausul må det ikke ha vært.

Villaen ble ikke annonsert tilleie , hva jeg mener advokat Mellbye burde ha gjort og ikke bare henvendt seg til et par legasjoner. I så tilfelle ville sikkert Hildisch eller noen av hans nærmeste fått rede på de planer som var igjære.

I alle fall burde Hildisch vært representert da taksten ble avholdt for å kunne gjøre takstmennene forståelig hvilke verdier tomten alene hadde. I så fall tror jeg nok taksten ville ha blitt en annen.

Jeg kommer så til salget av Hildisch', hans hustrus og hans døtters innbo og løsøre.

I en skrivelse av 17/4/48 har advokat Mellbye ved advokat Norgård skrevet: ..." en hel del av dette antas å tilhøre fru Marie Hildisch' særeiedødsbo" . I samme skrivelse ber han advokat Heuch Bugge om å få fru Forbechs godkjennelse for salget av dette. Et salg som fandt sted den 4 - 5 septb 1946 - altså nesten 2 år tidligere.

Advokat Heuch Bugge har bekreftet i retten her at fru Forbech aldri har gitt sitt samtykke til noe salg av innbo og løsøre.

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Den kjennsgjerning at advokat Mellbye i nevnte brev har gitt uttryk for at det var ønskelig - eller nødvendig kan en vel si - å få fru Forbech samtykke til et salg som allerede hadde funnet sted, bekrefter vel riktigheten av Hildisch påstand om at salget var ulovlig .

At advokat Heuch Bugge i 1948 - som bobestyrer for fru Hildischs bo mente at det var riktig å selge - uten at han kunne medgele advokat Mellbye det han ønsket : nemlig fru Forbechs samtykke - er uten betydning.

I et brev av 30.8. 1946 har advokat Mellbye adressert til adv. Heuch Bugge sagt :

"Derimot meddelte bibliotekar Rygge med at fru Forbech hadde slept sammen en hel del gjenstander og plasert dem i husets 2den etasje. Blant annet hadde hun satt til alle Louis XV's møblement. Rygge ga ordre til at alt dette skulle sendes til Oslo auksjonsforretning eller Blomquist, og De utalte at De var enig i den fremgangsmåte som Rygge hadde fulgt".

Dette viser hvor lite en respekterte hva fru Forbech mente å ha rett til å utta som sin møre eller sitt innbo. Heuch Bugge hadde alene ikke rett til å gi noe samtykke - uten fru Forbechs tillatelse.

Når fru Forbech en gang hadde protestert mot salget Bugge har hun selvsagt ment at det var nok. Det er dessuten klart at når tilsynsmannen ikke kunne fremlegge den oppgave som var satt opp i 1922 over møblet - var hun ute av stand med sikkerhet å kunne påpeke hva der skulle utskilles . Advokat Heuch har i retten her sagt, at han senere fandt denne oppgaven hos tilsynsmannen. Advokat Bergsaard sa, at det var han som fandt oppgaven, men hvorfor forela han da ikke denne straks for fru Forbech.

Hertil kommer hva jeg også før har nevnt at tilsynsmannen ikke hadde noen rett til å selge, fordi han på det tidspunkt ikke offisielt var oppnevnt som fru Hildischs tilsynsmann, og fordi der ikke var lagt beslag på fruens aktiva før i mars 1947.

Det er også merkelig at det var adv. Mellbye som ga auksjonsforretningene fullmakt til å selge, når advokat Heuch Bugge på det tidspunkt : septbr 1946 var bestyrer av dødsboet til fru Hildisch

Hildisch har også vært forarget over at endel av hans kvr hustrus innbo ble lånt bort til kontorsjefen i Erstatningsdirektorate Harry Berg den 26de juni 1946. Herimot burde hans tilsynsmann ha protestert.

Wasetsen som var leder av Blomquist i 1946 har sagt at kun en del av innboet ble solgt i septbr 1946 og at det tok ca. et år før alt ble solgt . Den 15. oktbr 1946 sendte advokat C L Aal (dok 35) en skriftlig protest on salg av innbo og løsøre på vegne av Hildisch, som først da hadde fått nys herom. Hr advokat Aal skrev da bl.a. :

"Jeg kan forøvrigt ikke skjønne at det er anledning til å selge løsøre m.v. før Hildisch har fått sin dom."

Den samme oppfatning har jeg også hatt, og jeg har i denne sksjon sett et hensynsløst overgrep, som berettiget seg til den svake kritikk jeg har fremsatt i min bok.

Et svakere uttryk enn hensynsløst kunne jeg vanskelig ha brukt - bare overfor de overgrep jeg foran har nevnt. Et uttrykk som vel neppe kan sies å være injurierende. Det gir uttrykk for min oppfatning .

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Hildisch

Når jeg har betegnet Hildisch' tilsynsmanns behandling av ham som hensynsløs , så har jeg også hatt for øye at han en lang tid - 5 måneder sommeren 1949 ikke fikk noe underholdningsbidrag.

Det uttryk som Hildisch brukte i den anledning var langt sterkere. At han etter 5 mdrs forløp fikk tilbakebetalt bidraget er en sak for seg . Etter hva det er blitt opplyst i retten ser det ut som det nermest xxxxxxxxxxxx ut som at bidragene stoppet opp, fordi han hadde tillatt seg å flytte inn i hovedbygningen på Østøya.

Mens hvis noen hadde sett fiskerhytten , som han bodde i sommeren 1948 og den vanskelige adkomst dit for en gammel syk mann - er det ikke noe å undres over at han flyttet inn i selve hovedbygningen. xxxx Da jeg spurgte Hildisch sommeren 1948 hvem der bodde i hovedbygningen, sa han , at tilsynsmannen hadde sat en håndverket dit for å passe bygningen, og at det var forferdelig hvorledes der var herjet deroppe

Fru Forbech har forklart at hun hadde sent en rekke skrivelser med anmodning om et bidrag på minst kr 450,oo pr md., da Hildisch medisin alene trengte kr 125,oo pr måned. Detx samme hadde advokat Heuch Bugge og advokat Olafsen gjort.

Dr. Haneide bekreftet at Hildisch minst brukte kr 125,oo til medisin pr. måned. I sin nød var derfor Hildisch tvunget til å anmode Helserådet (Sosialdepartementet) om bidrag til sine kostbare medisiner, som hans lege forordnet, men dette ble nektet ham. Departementet har i en skrivelse av 16.1. 1950 svart at grunnen hertil var at der kun ble bevilget penge til kostbare legemidler for at vedkommende skulle bli arbeidsfør og så står det :

> "Herr Hildisch var på det tidspunkt 82 år og en fant derfor ikke at han kunne anseew kvalifisert til å få bidrag".

Det høres jo helt kynisk ut, at en syk olding nektes bidrag til medisin mot anemi, som han måtte ha for å kunne leve.

Fru Forbech har også bevitnet at tilsynsmannen gjorde vanskeligheter med betaling for oppholdet på K„rbadet.

Da Hildisch kom ut fra fengslet var han så å si kledt i laser. Overlege Leikvam skrev i den anledning :

> "Hvis han blir løslatt på han få de nødvendige klær utlevert av sitt bo, da det han har er bare filler og få utlevert så pass mange penger, at han kan skaffe seg den forholdsvise dyre xxxxxx diet-mat han trenger."

Han fikk kun 2,50,- som han måtte bruke til mat og medisin

~~Dette fikk Hildisch ikke.~~

Advokat sa i retten at alle de klær som Hildisch hadde ved frigjøringen ble overlevert fru Forbech, hva hun helt benekter at hun har fått. xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

Advokat Mellbye sa, at han etter oppfordring fra advokat I B Hjort hadde stillet kr. 1000 til disposisjon (vel i 1947) men at Hiort kun hadde bedt om kr 250,oo foreløbig. Siden sluttet Hjort som forsvarer. Men når det sto kr. 750,oo igjen av dette beløp, hvorfor lot så advokat Mellbye ikke dette utbetale senere,

Når så advokat Mellbye mente at fru Forbech hadde fått hende hele Hildisch' garderobe i 1945, høres det også merkelig at adv Mellbye i 1947 bevilget kr 1000 til klær til Hildisch

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

11

og da sat Hildisch fengslet

da det ble ~~krav om penge til medisin (kr 125,00 pr md)~~ ?

Advokat Mellbye gjorde et stort nummer av at der var en ko og frukthave m.m. på Osteya. Men det var i 1945, ~~mer~~ koen var slaktet høsten 1945 . Det var vel også formeget forlangt at Hildisch eller hans datter kunne arbeide med noen have. Fru Forb. hadde flere barn å stelle foruten å hjelpe den syke olding.
stelle med en ku og

I sin skrivelse av 27. august 1945 skrev advokat Mellbye til Erstatningsdirektoriatet :

"opprindelig var fru Forbech arrestert og politiet hadde anbrakt fru Hildisch og de 3 barn med hushjelp ute på Osteya, hvor de ganske enkelt ble internert". Siden slapp fru Forbech ut, og hun ble ~~xxxxxx~~ likeledes internert på Osteya."

Advokat Mellbye har således vært vitende om at den gamle dødssyke fru Hildisch ble internert sammen med 3 små barn, og dette måtte han ganske sikkert som tilsynsmann kunne ha forhindret.

Da så Hildisch i 1948 kom dit ut kom politiet regelmessig til kontroll for å se om denne dødssyke mann virkelig var der hvor han var internert. At dette har plaget og uront den syke olding er vel ~~xxxxxx~~ alle lett vil forstå. Helt inn i døden skulle han plages.

Den kritikk jeg har rettet mot advokat Mellbye gjeller ikke alene Hildisch , men også hans familie, hva jeg også har gitt uttrykk for i min bok . Fru Forbech har forklart :

"Etter at vitnet i 1946 hadde betalt den ilagte bot kr 5000. som hun var ilagt for medlemsskap i NS sto hun på bar bakke, da hun ikke fikk noe mer bidrag av sin manns bo, tiltross for at det var aktiva igjen og først ble oppgjort høsten 1949. Vitnet hadde selv smreie og hadde ikke mere enn de kr 5000. som hun betalte boten med."

En må huske at fru Forbech satt der med 3 små barn. ~~Videre står det:~~

"Vitnets mor greidde seg ikke med pengene hun fikk. Hun var sykelig og trang medisiner. U.legg til brensel og livsopphold var dyrt. Hun led meget den siste vinteren p.g.a. den kalde boligen og mener at dette kan ha framskyndet hendes død . Hun døde i 1946 av hjerneslag. Vitnet mener det var midler nok til at hennes mor kunne få fullt tilstrekkelig til et livsopphold , som et såvidt gammelt menneske måtte ha krav på."

Her har vi atter et bevis på min tidligere påstand at de forføyninger som ble truffet har fremskyndet fru Hildisch' død.

Hildisch var også opprørt over at de som arresterte ham under hans påsyn hadde fjernet kufferter med dokumenter, verdipapirer og kartonger med brennevin og losset disse ~~xxxxxx~~ ved disp. Reders bolig - uten at det fantes noen lovlig beslagsordre fra politiet. Det er jo også merkelig at kuffertene ikke straks ble levert og forseglet av politiet. Videre er det merkelig at advokat Mellbye kun fikk 2 kufferter med dokumenter og verdipapirer, mens Reder selv har forklart at han tok 3 kufferter hjem til seg.

Dette har ikke advokat Mellbye påtalt. Heller ikke at det skap han fikk av DENOFA ~~xxx~~ ulovlig var blitt fjernet og tatt som "god prise" av DENOFA*. Før DENOFA kan ta dette i besiddelse må firmaet dog søke rettens bistand til en beslagleggelse.

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Jeg er nå ferdig med dette punkt i tiltalen mot meg, hvori jeg er kritisert for å ha skrevet at Hildisch har fått en hensynles behandling av sin tilsynsmann.

Etter det jeg har framholdt vil det være meg ufattelig om jeg skulle dømmes for denne min påstand. Hvis den ærede rett vil sette seg inn i ~~den stilling som~~ den syke olding stilling og hans dødssyke hustru - ja også fru Forbech med 3 barn, hvorav den minste var 3 mdr gammel, da moren ble satt i fengsel - må vel alle være enige med meg i at det har vært en hård påkjenning og en sjelelig tortur - og da spesielt for Hildisch.

Jeg har ikke alene slått fast at det er begått urettmessige disposisjoner og jeg henviser da igjen tilhva stortingsmann Bunkholdt har framholdt i Stortinget, men jeg mener at det burde være en tilsynsmann plikt å hindre en syk olding å sitte i fengsel i ca 2½ år. Noe slikt har vel aldri hendt i Norges rettshistorie. Hildisch satt i fengsel inntil en kunne telle de dage han hadde igjen å leve. Han var et levende sjelet har hans lege sagt, og hans dødsattes lod på i avmagring

Bare det forhold at tilsynsmannen ikke sørget for at han det underholdsbidrag, som legene og advokat mente var nødvendig, tikk og heller ikke penge til kær da han kom ut i 1948 - ja heller ikke penge nok så han kunne skaffe seg den nødvendige medisin beretiger fullt ut den kritikk jeg har framsat i min bok, tiltross ~~Dette tiltross for~~ at der som för nevnt forelå en rest på kr 750, som tidl var bevilget.

Bevis for hvert enkelt punkt mener jeg å ha fört og dermed må også min konklusjon, som går ut på at Mellby har vært en hensynslös bobestyrer være berettigit.

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Tiltalens punkt ~~1 g~~. Her er jeg tiltalt for å ha skrevet :

"Hildisch var en av de første som hjemmetyrkene kastet seg over i maidagen 1945. Hans arrestasjon ble foretatt på en så brutal måte at det ikke er til å beskrive. Her skal kun nevnes at han ble trukket opp på en åpen lastebil - spyttet i ansiktet og under langsom kjøring fikk mobben til å håne og skjelle ham ut."

Min oppfatning om denne arrestasjon har jeg tidligere uttalt meg om og det er nøyaktig den beretning Hildisch har gitt meg, og den er også bekreftet her i retten av en mengde vitner.

At de herrer som foretok arrestasjonen: disponent Reder, kaptein Madsen, disponent Magnus og politibetjentene Widnes og Orderud ikke har kunnet uttale seg anderledes enn de har gjort er jo helt naturlig, for de kan jo ikke godt beskylde seg selv for å ha vært brutale.

De har imidlertid stemplet seg selv ved bare den ting, at de benyttet en åpen lastebil og ved å ha innrømmet at Hildisch ble løftet opp for at folket skulle få anledning tilbedre å se ham.

Det er om denne episode at politibetjent Orderud som satt på bilen selv har uttalt følgende for dommer Didriksen :

"På Harsems forespørsel om vitnet i sin lange politipraksis har vært med på en liknende arrestasjon av en gammel syk mann uttaler xxxxkkkx vitnet at han ikke kan huske noe liknende og det hadde vært best om han hadde kunnet skaffe en annen mere tjenlig bil.."

Hvorledes kan så hr Orderud forlange noen mortifikasjon av min kritikk, som forøvrigt ikke er rettet mot Orderud. Jeg har ikke engang nevnt hans navn. Det ble jo sagt i retten at det var hjemmefrontfolk som lempet Hildisch opp på bilen og at det var de samme som heiste Hildisch i veiret. En behandling som Orderud selv har kritisert.

Jeg tvinges til å sette fingeren på den rekke av varierende vitneprov de herrer som hadde med arrestasjonen har avgitt.

Disponent Reder har sagt, at han tok 3 kufferter med dokumenter hjem til seg. De øvrige herrer har sagt det var 2 kufferter.

Alle unntat kapt. Madsen politibetj Widnes har sagt at Hildisch ble løftet i veiret på lasteplanet. Madsen har sagt at han satt ved siden av Hildisch men "ingen la hånd på Hildisch". Widnes har også sagt at han satt ved siden av Hildisch og at Hildisch led ingen overlast.

Alle unntatt kaptein Madsen har sagt at de kjørte fra Hildisch bolig til disp. Reders bokig. Madsen sa de kjørte direkte til Møller gt 19.

Disponent Reder har sagt at han tok en radio hos Hildisch hjem til seg. Politibetjent Widnes har sagt, at da de kom fram til fengslet, Møller gt 19, gikk vitnet selv opp med radion til politikammeret.

Politibetj. Orderud opplyste først i retten at de hadde med seg en skriftlig arrestordre. Han hadde sett det svart på hvitt sa han. Han mente også de hadde ordre om ransaking. Men - da statsadv. henledet hans oppmerksomhet på at dette måtte være feil - kom han tilbake og avla en tilleggsforklaring, hvori han unnskyldte seg med at han måtte ha husket feil .

Noen har sagt at Hildisch oppholdt seg 1 iste etasje. Andre har sagt, at han satt på sengen i 2den etg da de kom for å arrestere h ham

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

De fleste av de som arresterte Hildisch har sagt at han ble sittende på en kasse, men politibetj. Orderud og kaptein sa under forhørende for dommer Didriksen at han satt på en kuffert.

To vitner, som ikke var innstevnet av forsvaret, fry Lilja og fru Tynes har ved samme anledning bevitnet at Hildisch sto på lasteplanet så lenge de så ham. Det har også Hildisch forklart til en ~~xxxkxxxxxxxxxxxxxxxx~~ rekke av vitnene.

Fru Lilja har også forklat at det ble bragt opp en rekke kolli på lasteplanet og at det var "adskillig skrik fra publikum i gaten". Andre har bevitnet at alt gikk rolig for seg.

Fru Stenberg Larsen, som var med bilen til fengslet har bevitnet at det ble satt av endel kartonger hos Reder. Det samme har Hildisch fortalt og mange andre. Det var ved den anledning han sa, at han var blitt bestjålet.

Disp. Reder og fler av hans kamerater har benektet at det ble medtatt noen kartonger fra Vinmonopolet.

Under en forklaring av disp. Magnus for ordsakfører Tendeland har hr Magnus meddelt at han var blitt bekjendt med at 6 kartonger fra Vinmonopolet var fjernet.

Braathen som også var med på bilen (ved en feiltagelse) har sagt at forskjellige ting ble lastet opp på bilen.

Disp. Magnus har i retten her sagt, at det i kjelleren var svært rotet og at saker og ting var blitt stjålet fra kjelleren.

Under et rettslig forhør for krim.ass. Gjæring har hr Jens Otto Hval den 29.3.5o uttalt følgende : (s. 12)

"Det eneste sted hvor det tydelig var begått tyveri var fra vinkjelleren. Der fantes bare tomme kartonger og såvidt vitnet kunne se, fantes det ikke en eneste flaske igjen. Besøket i kjelleren var forøvrigt foranlediget ved at en av hushjelpene klaget over at det var stjålet fra brennevinslageret. Det eneste vitnet så av drikkevarer i huset var noen flasker Hildisch hadde i et skap på sitt værelse. Det forble urørt da vitnet og hans folk forlot huset."

Politibetj Orderud har derimot sagt at det var meget vin i kjelleren og u-åpnede kartoner fra Vinmonopolet, men at ikke noe av dette ble rørt. Det er disse kartonger som andre og også som Hildisch har sagt til meg ble avlastet hos disp. Reder.

Hildisch har sagt til ~~xxxx~~ meg og til en rekke vitner her i retten at han var blitt spyttet på og trukket i hår eller skjegg Dette har fru Stenberg Larsen, som var med på bilen selv sett. Hun har også sagt at hun ble truffet av en stein under kjøringen.

Dette har selvsagt de herrer som ordnet opp med arrestasjonen benektet, men som det vil framgå at alt det jeg har gjentatt er vitneprovene ~~xxxx~~ disse herrer innbyrdes så avvigende, at det er helt merkelig. Alle disse herrer har sagt at Hildisch fikk en pen og pyntelig behandling, selv om de innrømmer at han ble heist opp for at publikum skulle få anledning til å ~~kkxxxxkx~~ se og håne ham.

Det er imidlertid et helt nøytralt vitne som meldte seg frivillig til avhør hos dommer Didriksen, men som nå dessverre er i Spanien, som har gitt en drastisk skildning av arrestasjonen. Herr Bjørn Ivar Johansen, var netopp kommet ut fra fangenskap på Grini og passerte Hildisch' bolig, da han så den gamle mann kom ut. Hr Johansen bevitnet

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

at Hildisch nermest ble skjøvet fram, idet ~~xxxx~~ hjemmefrontfolkene dyttet til ham. Videre så han at Hildisch fikk et spark bak og så sier han følgende :

> "Deretter ble mannen lempet opp på lasteplanet til den bilen som sto parkert utenfor porten. Herunder så vitnet at det kom fram en hånd og trakk den gamle mann i håret. Han la spesielt merke til at han hadde tyndt hår . Selvfølgelig kunne ikke mannen løftes i håret, men han ble skjøvet opp av de andre som hjalp til. Dette forekom vitnet så vemmelig at han gikk sin vei."

Jeg kan huske at hr Johansen for dommer Didriksen også sa, at Hildisch' ~~xxxxxxxxxxxxxxxxxx~~ hat falt av ham da han ble sparket, men dette er ikke medtatt i Didriksens protokoll.

Johansen bekreftet i retten at han ikke kjendte og hadde ikke Anakket med de siktede.
Aktor har gjort et stort nummer under avhøring av sine vitner ved å spørre disse om Hildisch var blitt mishandlet under kjøringen og ved ankomsten til fengslet. Dette har jo ingen påstått - unntatt det at Hildisch ble løftet op i veiret mens han sto på lasteplanet. Men selv dette kaller de herrer som arresterte ham (unntagen politibetj.Orderud) for pyntelig behandling.

I "8 Mai" ~~xxx~~ for den 22/2/52 har hr Alex Lange skrevet følgende, for hvilket han dog ikke er satt under tiltale for :

> "Hildisch skrev i et brev tilsin forsvarer, advokat Heuch Bugge, at en av dem unnså seg ikke en gang for å rive et halssmykke fra fruens hals og
> da han i avskjeden~~x~~ omfavnet sin hustru ble den 79 årige mann brutalt grepet i nakken og revet vekk fra hende så hun fallt besvimet om på gulvet. "

Når påtalemyndigheten har latt disse skarpe ord gå upåtalt hen, hvorledes kan da statsadvokaten kreve tiltale og straff for meg, som kun har skrevet at Hildisch ble så brutalt behandlet at det ikke er til å beskrive, og at han ble trukket opp på en ~~xxxxxxxx~~ lastebil, spyttet i ansiktet og under langsom kjøring fikk mobben anledning til å håne og skjelle ham ut.

Allerede under de rettslig avhør for et år siden for dommer Didriksen ble jo alt dette fastslått av en rekke vitner.

Hvis ikke de som arresterte Hildisch har følt seg brøstholne over hr Langes skarpe ord, så er det ufattelig hvorledes f.eks Orderud kan forlange mortifikasjon for det jeg har skrevet, når hans navn ikke en gang er nevnt av meg , og når Selv har kritisert den måte han arrestasjonen forsøkt på

Slik som hr Langes artikkel er skrevet må en jo gå ut fra at det en av de der var med på arrestasjonen av Hildisch og som ble med opp på soveværelset, som har revet halssmykket av fruens hals. Men dette har altså ingen av herrene følt seg krenket over

---

Da direktør Blom som vitne her trakk fram Hildisch forhold under okkjpasjonen protesterte advokat Bendixen, idet han sa, at det var ikke Hildischs forhold under okkupasjonen, som skulle behandles av retten, men kun den måte hvorpå ~~xxxxxxx~~ arrestasjonen var foregått.

Statsadvokat Dorenfeldt protestert ~~protesterte~~ og mente man måtte ha rett til å fram Hildischs "synder" under okkupasjonen for at man bedre kunne forstå BAKGRUNNEN for hvorfor Hildisch ble behandlet som han ble.

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie 2014

Hvis den brutale måten, hvorpå behandlet på under arrestasjonen, skal unnskyldes at Hildisch hadde gjort det eller det under okkupasjonen, så blir det kun tilbake denk kjennsgjerning, at den behandling han fikk xx var et utslag av en hevnakt, som xxxxxxxxxx xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx var satt i scene av folk som hatet Hildisch og som led av en sykelig hevnfølelse overfor en slagen fiende - en svak olding.

Dette er netop dette som har stått for meg som et sentrakt punkt i behandlingen av Hildisch og det er en av grunnen hvorfor jeg har ment meg berettiget til offentlig å påtale forholdet.

Skal liknende forhold senere praktiseres er vi ute i det rene anarki.

Da statsadvokat(en) framholdt sin oppfatning at det var bakgrunnen for Hildisch' arrestasjon han ville ha fram ved å få opplest dokumenter, som xx han sogar ikke hadde rett til å få opplest, da de ikke tidligere var framlagt , har han i virkeligheten bekreftet at det var hatet og hevnen som måtte få fritt løp under arrestasjonen av Hildisch . Dette skulle så tjene de herrer som ordnet med arresten til unnskyldning.

Det var vel bakgrunnen for Hildisch' "synder"under okkupasjonen som skulle virke befriende for en kjørte ham til fengslet i en åpen lastebil og heiste ham iveiret for at publikum skulle se ham ?

Jeg gjentar her at en gammel politibetjent som Orderud, som var med på bilen har uttalt at noe liknende hadde han ikke tidligere sett.

Jeg er nå ferdig med ~~punkt det~~ punkt 22 i tiltalen, som omhandler min bemerkning at Hildisch ble brutalt behandlet, at han ble trukket op på en åpen lastebil, at han ble spyttet på i ansiktet og xxxxx at xxxxxxxxxxxxxxx mobben i gaten fikk anledning til å håne og skjelle Hildisch ut, da bilen kjørte i langsomt temp.

Alt dette xxx mener jeg å ha bevist helt ut.

Så kommer jeg til ~~den neste~~ post 23 i tiltalen under samme avsnitt hvori jeg har skrevet :

> "Hildisch ble ført til Møllergt 19 og der fikk han bl.a. 2 voldsomme spark i maven, som forårsaket at han fikk dobbelsidig lyskebrokk."

Det er hva Hildisch har fortalt meg og en rekke venner, som har bevitnet dette i retten her. Hr Trygve Gran fortalte i retten hva han hadde hørt herom av Hildisch cellekamerat, hr. Næs (nå død) på Møllergt 19. Trygve Gran var kommet til samme celle noen timer etter at Hildisch var blitt overflyttet til Ullevold sykehus for en kortere tid, den 26de mai 1945. Han sa at xxxxxxxxx Næs hadde fortalt ham, at en brutalt vokter hadde kommet inn i cellen, da Hildisch lå over et bord - antagelig halvt besvimet på grunn av sult.) Vokteren hadde knekket til ham med sit kne i lysken og deretter bedt ham hjelpe seg med å få kadaveret opp i sengen. Vokteren hadde uttalt at Hildisch bare simulerte der han lå på bordet.

Enten nå denne brutale vokter heter Kaare Olsen (kaldt bokseren) eller "Satan", som Gran mente man kaldte ham kan jo være det samme.

(Ved [illegible] [illegible] lyskebrokk - helt naturlig)
Jeg har fått anledning til å se etterforskningen vedr. Kaare Olsen og den var hårreisende, men jeg vet at han siden den tid har [illegible] seg og behandlet [illegible] i sine NS arbeidere helt enestående. Jeg [illegible] [illegible] [illegible]

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

At det har forekommet mishandlinger på fengslet i Møller gt 19 sommeren 1945 er en kjennsgjerning.

Helge Grønstad har her i retten bevitnet hvorledes vaktene i den første tid kom inn på sellen hans og kommendert opp av sengen og at han hadde fått et slag over nesen, da han ikke var rask nok. Han forklarte også at han hadde fått et spark i ryggen, mens han sto med ansiktet mot muren.

Riktignok har inspektøren og 1ste betjenten ved Møllergt 19 bevitnet at de kun kjendte de overgrep som Kaare Olsen (kallt bokseren) hadde gjort. Kaare Olsen har i sin forklaring for politiet for sine bestialske overfall på fangene unnskyldt seg med at etter instruksen var det jo tillatt å skyte, hvis fangene var oppsettsige og så mente han , at det derfor ikke kunne være galere å slå (med hånden og nøkle-knippet) .

D'herrer inspektøren og 1ste betjenten må dog huske feil, for det er nok ved å henvise til Stort. Meld nr 64, hvori ~~[illegible]~~ flere mishandlinger på Møller gt 19 er omtalt. Jeg vil her bare nevne behandlingen av banksjef Sandberg, som av ukjendte menn ble kommendert til å legge 5 halvt oppløste lik i kister i kjelleren på rikshospitalet - uten at han eller dem andre fangene som var med herpa - hadde noe beskyttelsesmiddel mot likforgiftning.

Riksadvokat Aulie skriver herom på side 43 i Stor Meld 64 :

"Det er ikke lykkedes å få identifisert gjerningsmennene. Om dette ~~[illegible]~~ alene skyldes at det var rot ved vaktavløsning~~[illegible]~~ og utkommendering av vaktstyrkene på den tid eller om det også fra noe hold kan sies å være vist treghet og manglende vilje til å oppkla e saken er idag ~~[illegible]~~ ikke så godt å si."

Hadde det vært full orden i de dagbøker, som inspektøren for fengslet sa at ~~[illegible]~~ det var, ville tilfellet med Sandberg selvsagt vært oppklar Tilbake står da kun hr Aulies mening om at det må ha vært noe rot på Møllergt 19 i den hektiske tid, således at uvedkommende godt ka ha hatt adgang til fengslet.

Dette bestyrkes også av hr Grønstad vitneprov. Han sa at rett ofte kom gutter og jenter inn og de sto på luftegården for å se å håne fangene. Grønstad sa, at han hadde klaget herover til fengslets bestyrer, Sander, som så hadde stoppet uvesenet. (side 138 Didriks,

Vitnet O. Borgi har forklart at Kaare Olsen hadde slått ham med nøklene i ansiktet. Borgi hadde klaget,og det var opptatt forhør herom

1ste betjenten, hr Arstad så at han hadde sett "hinlegen" og "pumping" på gaardsplassen, men dette mente han ikke var mishandling. Ja - så langt kan en komme i vurdering av en riktig behandling av varetektsfanger.

Til støtte for Trygve Grans vitneutsagn står så hva Hildisch selv har fortalt til en rekke mennesker . Til kontorbetjenten på Aakebergvn fengsel hadde Hildisch sagt, at taarene sto ham i øynene når talen kom inn på hans arrestasjon.
Jeg mener dermed å hå ført sannhetbevis for at Hildisch må ha blitt sparket i Møllergt fengsel. Det er jo også et faktum at han fikk dobbeltsidig brokk , for hvilket han fikk et brokkbinn ~~i 1946~~.
(den 19.juni 1946),
~~[illegible]~~.

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Tiltalens punkt I g.

no 24

~~Et annet~~ punkt i tiltalen er at jeg i ~~xxxxxx~~ "8 Mai" den 30/9/ 1949 (ved Hildisch's død) har skrevet følgende :

24

"I de første måneder etter frigjøringen ble det av de øverste myndigheter bestemt at kostregulativet for landssvikfanger skulle reduseres betydelig under det norske regulativ som ble benyttet for politiske fanger under okkupasjonen."

Overlege Leikvam (ved Møllergt fengsel og Aakebergveien fengsel) ~~og~~ ~~xxxxxxxxxxxx~~ meddelte for dommer Didriksen at han og overlege Frøshaug ved Ilebu konsentrasjonsleir tidlig gjorde henvendelse til Fengselsstyret og ba om økning av rasjonene, men det tok ca. 3 mdr. sa Overlege Leikvam før denne anmodning ble etterkommet. Det vil si at herrene må ha gjort denne henvendelse til fengselsstyret allerede i mai 1945, da fangene sultet som verst på Ilebu. (se side 130 Didriksens protokoll)

Vanlige varetektsfanger skal etter gjeldende reglement ha rett til å få inn matpakker og tobak. Det er en kjennsgjerning at myndighetene nektet alle NS fanger - over det hele land - rett til å få inn pakker med mat og tobak. Herved ble selvsagt kostholdet betydelig redusert som jeg har pekt på i min artikkel.

Det er også opplyst i retten at "Ila Fengselsstyre" utgå tidlig på sommeren 1945 et ~~xxxxxxxx~~ kostregulativ, som ~~xxxx~~ rikspolitisjefen henstillet til at andre fengsler også skulle benytte. Her var det nevnt pakkeforbud.

Det er jo selvsagt at et slikt forbud - som stred mot det vanlige reglement - kun kan ha vært utstedt av en myndighet som hadde rett hertil. Det var ikke noe lokalt forbud alene på Ilebu.

Overalt var hunger-torturen like voldsom. Vi har hørt to vitner som berettet om hvorledes forholdene var på fangeleiren: Bondelia ved Gjøvik. Her fikk fangene av en vokter høre, at de skulle ikke har mere mat, enn at de kunne holde livet. En restaurator som forsynte fangene på Gjøvik med mat skal ha sagt, at han ~~g~~ fikk ikke lov til å gi fangene mer mat enn det de fikk. Både på Bondelia og på Ilebu gikk fangene i avfallsdunkene for om mulig å finne brukbare matrester, f.eks. kålrot, fiskehoder, som skulle gå til grisene. Men dette ble også nektet fangene. På Ilebu ble avfallsdunkene innesperret.

Et eklatant bevis for at myndighetene må ha stått bak utsultingen av NS fanger i den første tid ligger deri, at de kriminelle fanger i andre fengsler ikke led noen hunger like etter frigjøringen. De fikk ikke Beri Beri. Dette har jeg fra meget pålitelig kilde.

Omkring den 11te mai 1945 satt jeg på Vollan fengsel i Trondheim. Der fikk de kriminelle fanger gå omkring om dagen som oppassere og ble satt til matforsyningen av NS folk, som satt sikkert innelaast. Disse kriminelle fanger led ingen nød. Vi har ikke hørt om dysenteri eller Beri Beri på Botsfengslet i maidagene 1945, hvor kriminelle soningsfanger satt.

Jeg trodde ikke mine egne hører , da jeg den 30/4/ her i retten fikk høre av forsyningssjefen for Bærum Forsyningsnevnd, som hadde med provianten til Ilebu å gjøre, at der på Ilebu ved frigjøringen fantes store lagere av all slags proviant .

Talt ca 190.000, som var nok til 1000 mann i 80 dagi med 2500 kalorier til hver. Herom var fengselsstyret underrettet

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

19.

Etter den liste som forsyningssjefen, hr Lytkis , fremla skulle der rundt regnet være ca 190.000 kilo med all slags proviant, herav over 60.000 kilo poteter 45.000 kilo grønnsaker og 8240 kilo tørrede grønnsaker, 8000 kg klippfisk, 2190 kilo margarin, 3740 kg marmelade , ca 5000 kilo mel, 3600 kilo byggegryn, 2150 kg sukker 6500 stk. brød og loff , 4370 kg salt sild, 1188 stl egg og dertil flesk kjøtt , 2500 bokser med kjøt- og fiskehermetikk - for bare å nevne de største poster.

Regner en med en kilo proviant pr mann, skulle en med dette lager av proviant kunnet underholde de fanger som kom inn til Ilebu (ca. 150- 200 pr dag) i flere måneder. Dertil kom der jo litt etter litt inn nye forsyninger. Hvis myndighetene hadde gitt tillatelse til å bruke disse beholdninger hadde det ikke vært noen sult eller Beri Beri på Ilebu.

Jeg minnes en notis i Aftenposten sommeren 1945, hvori der sto en bretning om en serberleir nordpå fra tyskernes dage. Her hadde fangebelegget en. 20% Beri Beri. Dette stemplet Aftenposten som et eksempel på tyskernes brutale, skandaløse og folkerettsstridige behandling av serber-fanger.

Overlege Kjølstad har her i retten berettet at på Ilebu hadde NS fangene så sent som i juli 1945 (da kosten allerede var begynt å bli bedre) ca. 30 % Beri Beri. I mai/juni var det sikkert flere.

Her jeg da ikke rett til å øk kritisere myndigheten for den behandling som NS fangene fikk, f.eks. på Ilebu. Jeg her ikke gått så langt som å si at den var folkerettsstridig, hva den sikkert var, men at den avfødte xxxx hunger- er sikkert - og det må vel sies å være en tortur, når der lå hauger av mat på stedet.

Forsyningssjef Lytkis sa at den oppgave som ble tatt på Ilebu av ham - sammen med representanter for Røde Kors-ble overlevert til Fengselsstyret, så der må de hatt rede på hva der fandtes av mat,

Byråsjef i Fengselsstyret (Østgaard) sa i retten at han ikke kunne huske noe om at der fandtes så meget mat på Ilebu i mai 1945 og han sa at det var vanskelig å skaffe mat " i overgangstiden" - fra den dag Grini fangene slapp og NS fangene kom inn - den 8de mai 1945.

Vi har hørt at der på den dag var ca. 5000 Grini fanger, som tyskerne hadde sperret inne. Men når øk så disse slapp ut og der hver dag kun kom inn 150- 200 fanger - kan man så kalde dette en vanskelig overgangstid ?

Fangene har fortalt meg at de i de første dage så å si ikke fikk mat på Ilebu. Omsider fikk de 4 tynne skiver med brød, som skulle være i 24 timer. De ble som regel spist opp straks og så ble det å sulte i 24 timer, da middagsmaten kun var en tynn suppe - mest vann.

Brødet må ha ligget å mugnet på Ilebu, for de fangene litt etter litt fikk mer brød var det neesten uspiselig for mugg.

Forsyningssjefen for Eerum sa at de i mai dagene ikke var noe vanskelig med å skaffe brød nok. Men inspektør Hallgren på Ilebu sa i retten at det var mangel på brød i maidagene i 1945.

Overlegen på Ilebu har i retten sagt at det var myndighetene som bestemte kostholdet på Ilebu. Det samme har lagmann Berg (tidligere i fengselsstyret) sagt i retten, fordi .' som han sa - vi hadde jo inspektør Hallgren, som vår tillitsmann deroppe.

Stiftelsen norsk Kompasjonister 2014

Korpassistent Langeland, som i mai 1945 var ansatt ved Fongselsstyret, bevitnet at myndighetene hadde nedlagt forbud mot pakker. Han trodde grunnen hertil var at det var vanskelig med kontrollen.

Men - inspektøren på Ilebu, hr Hallgren bevitnet, at en hadde nok av folk på Ilebu til å klare xxxx sensurering av pakker. Tyskerne hadde klart dette med et belegg på ca 5000 xxx fanger, og de var vel ennå mer ongstelig for innsmugling av brevs og andre ulovlige saker. Det hele ble greit ordnet ved hjelp av fanger under sterk kontrol av vakter.

Her er det klart at myndigheten har gjort et overgrep likeoverfor vareteksfangene, ved å nekte xkkkxkkxx innsending av matpakker. Hadde ikke dette vært gjort, hadde det sikkert ikke vært noen hunger eller Beri Beri på Ilebu xxx. I Oslo kunne en i et hvert fall få kjøpt brød - ja også pørnbiff, som så å si ble truet på husmødrene av kjøpmennene sommeren og høsten 1945.

Jeg har ført vitner her i retten for at den 30. juni 1945 ble opplest fra høytaleren på Ilebu at brødrasjonen skulle nedsettes og at det var etter ordre fra Bærums Forsyningsnevnd. Jeg hadde kunnet føre flere vitner herpå, men beretning herom står notert i en bok som heter : "Konsentrasjonsleiren Ilebu", som er nedskrevet etter dagboks-notater.

Forsyningssjefen i Bærum kunne ikke huske dette, men han benektet det heller ikke. Det hadde vært den letteste sak å påvise dette ved de skrevne ordrer til den som sto ved høytaleren på Ilebu.

Dette faktum ble så sterkt innprentet i fangenes erindring, fordi det like etter kom ordre om at vareteksfangene xx skulle ut på gårdsarbeide i Bærum. En trakk den naturlige slutning at en ved hjelp av sult skulle tvinges til jordarbeide, hva de etter loven som vareteksfanger ikke var tvunget til.

En forsyningsnevnd er den høyeste myndighet når det gjelder forsyning av proviant

Når forsyningssjefen i Bærum i retten sa, at fangene på Ilebu fikk de samme rasjoner som de der var ute, så er dette så åpenbart uriktig som det kan være. Ta f.eks. kaffe som KS fangene ikke fikk en gang til jul og nyttår 1945. Men det er også et annet faktum som beviser at hans påstand er feil. Overlege Kjøstad har sagt at xxxxi juli må i 1945 hadde ca. 50% av fangene på Ilebu Beri Beri. En slik sykdom fandtes vel neppe dengang i Bærum

Fra utlandet kom der sommeren en rekke skib med proviant til landet. og Brød - spesielt loff - var det nok av i byen. Men på Ilebu måtte fangene ty til affaldsdunkene.

Herr Blehr sa i retten at han som forsyningsminister under under okkupasjonen har skaffet befolkningen ca. 2100 kalorier. Hvorfor fikk så fangene på Ilebu i mai 1945 i gjennomsnitt kun ca xxxx 800 kalorier ?I Dagbladet sto der den 26/6/45 at kostholdet på Ilebu da hadde bedret seg til 17-1800 kalorier, men at den for stillesittende folk etter Folkeforbundet Helseleksikon skulle være 2400 kal. og for lett kropsarbeide , som vel de fleste hadde på Ilebu, skulle være 3000 kalorier.

Et vitne. Aage Gulbrandsen, som arbeidet både på fangenes kjøkken og på det kjøkken som sørget for mat til vokterne, har bevitnet at xx vokterne fraadset i kjøt, smør og alt det som godt var. Men fangene sa han, fikk ikke engang lov til å ta til seg det som var kastet. I så fall fikk de straff. Dette bevitner også at der var hunger-tortur på Ilebu sommeren 1945.

Myndigheter gikk ganske nøkternt inn for bedring av Kostholdet men for sent. Det skjedde først 3 mnd etter at Overlege Leksum & Dr Fredriksen hadde sendt Angelsbyen i mai 1945 om sulten på Ilebu + i Mochfeld 19

annet

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie 2014

Det nekte punkt under tiltalens I g ~~xx~~ gjelder hva jeg skrev i "8 Mai" den 30/9 , nemlig :

"Maten kom ofte pakket i kasser, som hadde vært benyttet til revefoor."

24

Det førnevnte vitne, Aage Guldbrandsen, som var ansatt ved fangenes kjøkken har bekreftet dette. Han så det flere ganger sa han.

To andre vitner, Neumann og Jevanord har likeså bekreftet at de har sett kasser ved leirkjøkkenet merket med store bokstaver: "Revefoer". Neumann sa at han tok det bord på kassen som merket slik - for å bruke det til et bilde av en rev i fangedrakt, som de hadde på hans celle.

Forvalter Halvorsen har også innrømmet at han en gang hadde påtalt dette likeoverfor leverandøren . Hvorledes de ~~xx~~ et slikt tiltale-punkt kan opprettholdes mot meg er ufattelig.

Det er imidlertid en annen side ved denne sak, og det er at forvalteren, når han var blitt oppmerksom på at mat til fangene kom i kasser merket revefoer, burde han ha anmeldt dette til politiet, fordi det er ulovlig å bruke slik emballasje til menneske-mat.

Det ligger nær å tro, at det virkelig har vært revefoer som kom til Oslo, for rett ofte var fisken f.eks. helt bedervet. Vi har hørt om et tilfelle , som forårsaket dysenteri over hele leiren, fordi fangene hadde fått bedervet fiskepuddig.

Hvis ikke maten har vært god nok til revene for disse spiser nok ikke bedervet mat . Forvalter Halvorsen fortalte oss ikke at han hadde gjort ansvar gjeldende likeoverfor leverandøren for bedervet mat. At der kom innbedervet mat blé påklaget av kjøkkenets folk, så han kan ikke ha vært uoppmerksom herpå.

Det neste

~~Det neste~~ punkt under tiltalen I g som jeg er tiltalt for å ha ~~er dette~~ ~~Jeg her~~ skrevet :

24

"Ethvert menneske ~~xx~~ må kunne forstå at det å sette en syk olding på en slik kost , som foran nevnt, var ensbetydende med å tilføye ham et ulivssår, som senere ikke kunne leges."

Men - påtalemyndigheten har i tiltalen sløyfet innledningen , hvor jeg skrev :

"Hildisch hadde i mange år hatt magesår og var tvunget til å holde en omhyggelig diet og var stadig under legekontroll".

Det jeg skrev har ingen forbindelse med revefoer, men vi har jo hørt av overlege Leikvam at på Møllergt 19, hvor Hildisch satt i 18 døgn var der også ca 30 % av fangene som hadde Beri Beri.

Overlege Hatlehol (Ullevold sykehus) har i sin rapport om Hildisch skrevet at han i de første 7 dage på Møllergt 19 ble dårlig på grunn av brødet og at han derfor intet spiste. Videre at han hadde sterke magesmerter og kastet opp et par dage. Etter dette fikk han 1 flaske melk. Overlege Leikvam har sagt at han også fikk 1 loff.

Selv om dr Leikvam skrev ut ordre at Hildisch skulle ha melk og loff etter et par dages forløp, så vet vi at det kunne ta mange dager før en slik legeordre i det høktiske dage ble effektiv, så det er sikkert riktig som det står i Hatlehoels rapport at diet (melk og loff) fikk han først etter 7 dages forløp. Men middagsmaten for Hildisch var allikevel vanlig fangekost, og den har han ikke spist. og derfor ham han ganske naturlig sultet.

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

At det ble bedre for Hildisch ute på Aakebergveien sykehus er det ingen som har benektet, men selv her er jeg sikker på at han ikke kunne få for hva overlege Leikvam senere skrev han måtte ha, nemlig en forholdsvis dyr dietmat. Slik kan ikke selv et fengselssykehus skaffe.

Angående Hildisch vekt før og etter fengselsoppholdet kan der tvistes om. Den vekt jeg fikk oppgit av Hildisch var ca. 110 kilo før okkupasjonen. Jeg skrev 100 kilo, og den annen vekt : 52 kilo ble oppgitt meg av bademesteren på Kurbadet, hr Skåarstad, som også sto her i retten og bevitnet, at da han kom til Kurbadet i 1947 veiet han 52 kilo. Forbech har bevitnet at Hildisch veiet sig like før arresteringen og da var vekten ca 95 kilo -

Et vet jeg at da jeg så ham like etter han var kommet ut fra Aakebergveien sykehus - ute på Ostøya - så han ut som en Ghandi - . Han var et skjelett.

På Møllergaten fengsel ble såvidt jeg har bragt i erfaring ingen veiet sommeren 1945 og dem vekttap prof Hatlehoel har oppgit - som stammende fra Hildisch - kan jo lett være en misforståelse. Selv minket jeg ca. 15 kilo på 3 uker sommeren 1945 og dette tiltross for at en medfange på Vollan fengsel i Trondheim, fikk smuglet inn litt mat, som han delte med meg. At Hildisch kun har minket 6½ kilo når han i 18døgn kun levet på melk og litt loff høres utrolig ut. Et vekttap på 5 kilo ~~har jeg hatt~~ i de uker jeg har sittet på Aakebergveien i disse dage. x)

Men det jo vel ikke disse tall vi strides om, pointet er at Hildisch ikke tålte fengselsoppholdet og at han ikke kunne få den dyre dietmat han burde ha hatt og at han derved ble avmagret noe helt uhyggelig, ~~hvorved~~ viser de framlagte fotografier tydelig nok viser

---

x) dette tiltross for at de ærede rett underf forhandlingene ga meg lov til å spise en god middag ute , og at mine barn hver dag har gitt meg litt å spise i pausene.

Spørsmål 25. Dette punkt gjelder for hva jeg skrev i "8 Mai" 30 /9/49

> "Hertil kommer så den sjelelige tortur han ble utsatt for. Hans villa på Drammensveien ble solgt og revet ned og det ble bygget nye hus på tomten."
> Hans verdifulle innbo ble delvis stjaalet og solgt .....
> Døden ble framskyndet eller endog direkte forårsaket av den barbariske behandling han legemlig og psykisk ble utsatt for av den norske rettsstat."

At dette spørsmål er tatt med i tiltalen forstår jeg ikke, for det er jo alt bevist under rettsforhandlingen. Jeg har jo kun sagt at hans hus ble solgt, og revet ned. Hans innbo ble solgt og noe ble stjaalet hva jeg skal komme tilbake til senere. Når jeg har sagt den sjelelige tortur han ble utsatt for , mener jeg å ha full grunn til å si dette. Grunnen herfor har jeg foran redegjort for. Jeg siktet her bl.a. til at hans gravsted ble solgt videre tilden behandling hans hustru og barn fikk . F.eks bare det at de ble internert på sommerstedet på Ostøya som fanger . Norge det virkelig ikke var grunn til . Kan noen benekte at det var en sjelig tortur å bli kjørt på en åpen lastebil gjennom byens gater i langsomt tempo ?

Fru Forbech har i sitt vitneprov av 19/1/50 (dok 13) sagt :

"Hun (fru Hildisch) led meget den siste vinteren p.g.a. den kalde boligen og mener at dette kan ha framskynnet hennes død."

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

At Hildisch ikke tålte fengselsoppholdet og at det har framskyndet hans død har flere leger erklært.

Dermed mener jeg å ha ført sannhetsbevis for et og alt som dette punkt omfatter. Men også for dette punkts vedkommende vil jeg nevne hva hr Lange skrev i "8 Mai" den 2o/2/52 - for hvilket han ikke er trukket til ansvar for :

"Da min hustru lå og stred med døden ble jeg nektet å besøke hende inntil hun lå bevistløs, og da fikk jeg være hos hende kun en time - eskortert av to politimenn ."

Dette må vel også sies å være sjelelig tortur . Når så Påtalemyndigheten ikke har funnet å kunne sette hr Lange under tiltale for disse krasse uttrykk for å betegne den sjelige tortur han var utsatt for, er det vanskelig å forstå hvorfor Påtalemyndigheten har heftet seg ved min konkrete - korrekte uttrykk.

I samme avsnitt nevnte jeg også at verdifullt innbo ble delvis stjaalet og solgt. Jeg skal derfor summere opp de tyverier som er bevist under rettsforhandlingene og politiforklaringer :

1) Hr Jens otto Hval har under forklaring for krim.ass. Gjærum (s 12) bekreftet at der tydelig var begått tyverier fra vinkjelleren.

2) Disponent Magnus, som såvidt jeg har forstått var med på arrestasj., var gjort bekjendt med at der var fjernet 6 kartonger fra Vinmonopolet fra kjelleren. Videre står det : at "adskillig av husets matvarer og vinlager var fjernet av hjemmestyrkene."

3) I advokat Nergaards forklaring for dommer Didriksen (øverst side 88) står det (gjengitt etter en tidl. forklaring til Politiet) :

"det er vistnok på det rene at der i den første tid etter frigjøringen forsvant endel gjenstander fra Drammensvn 61."

4) Auksjonaius Wasteson forklarte i retten her, at der manglet endel verdifulle miniatur-bilder av I C Dahl.

5) Hr Forbech har forklart (s.112) at der ble stjaalet et persisk teppe tilhørende fru Hildisch, verdsatt til kr lo.ooo. Videre at av det kontantbeløp som fru Huldisch hadde liggende, kr. 5o.ooo.- ble borte kr 2ooo. (skal være ca kr. 12oo.)
Likeså sier at han at der fra hans bolig ble stjaalet diverse dekketøy, dekketallerkner m.v.

6) Vitnet Kristoffersen sa, at det blestjaalet en motor til pumpeverket på Ostøya.

7) Det er nevnt at fru Hildisch ble fratatt smykker og ringer ved sin manns arrestasjon, hvoravnoen er blitt borte sier hr Forbech (95)

8) Bernh. G. Lund fortalte for dommer Didriksen at Hildisch hadde sagt at han var blitt frastjaalet sit gull armbåndsuhr ved arrestasjonen

9) Et vitne her i retten sa også at Hildisch var blitt frastjaalet sine gull skjorteknapper på Møøergt nr 19

lo) Det meste av Hildisch' garderobe ble stjaalet .Likeså hans sko.

11) Det som Hildisch selv la stor vekt på var at det skap han fikk på sin 75 års dag var fjernet fra hans villa. En kan nesten si at det var et tilfelle, at Forbech oppdaget at det sto hos DENOFA. Dette var først et rykte, men dommer Didriksen tok resolut til telefonen og fikk bekreftet at det hos på Denofas kontor.

Stiftelsen for Okkupasjonshistorie 2014

Jeg kanikke komme bort fra atdet må sies å være selvtekt, når DENOFA uten å gå rettens vei har tatt dette kostbare skap i sin besittelse .

Blir jeg frastjaalet et uhr og finner dette igjen hos en pantelåner, kan jeg vel ikke gå inn og ta uhret uten videre. Jeg må selvsagt gå rettens vei før å få mit uhr tilbake. Anderledes er det hvis jeggriper tyven på ferak gjerning. Dette tror jeg er god juss, herr statsadvokat.

Vi har her i rettenhørt at direktør Blom i DENOFA straks etter frigjøringen henstillet til advokat GunnarMellbye om å påta seg arbeidet som tilsynsmann for Hildisch' bo. Dette har han selvsagt straks gjort, men den skriftlige stadfestelse fikk han først den 22. mai 1945 og før den tid ville han helt naturlig ikke overta noe ansvar for det som er foregått ute i Hildisch' villa på Drammensvn 61 - f.eks. for tyverier.

Hvorledes har da advokat Mellbye kunnet betrakte seg som værende tilsynsmann - med en tilsynsmanns rettigheter og forpliktelser i fru Hildisch bo i 1945 og 1946, når han først fikk den offisielle stadfestelse herpå i mars 1947. Må ikke da alle hans disposisjoner ikke sies å være ulovlige ?

Det var netop fordi jeg visste at advokat Mellbye ikke var ~~xxxxxxxxxxx~~ var stadfestet av retten som tilsynsmann i fru Hildisch' at jeg brukte ordet "såkaldt" bobestyrer, som ikke hadde noen rett til å selge fruens innbo og løsøre i 1946.

Angående hovedspørsmålene nr 26, 27, 28 og 29 som vedrørende det forhold at jeg skal ha skrevet mot bedre vitende å tillagt noen avv statsmaktene eller annen offentlig myndighet handlinger, som ikke er foretatt eller å ha gitt villende fremstilling av de omstendigheter, hvorunder eller den måte de har handlet eller for å ha fremført de uriktige påstander avv grov uaktsomhet i hensikt å skade vedkommende myndighet i det alminnelige omdømme -

vil jeg si følgende :

At jeg har skrevet mot bedre vitende det jeg foran har omtalt må vel alle og enhver forstå ikke er sant. Jeg har heller ikke vist noen grov uaktsomhet. Tvertimot jeg mener at jeg har ført sannhetsbevis for hvert eneste punkt, Dette har jeg kunnet netop fordi jeg har gransket mine beviser så nøye som noen har kunnet.

Jeg skal kortelige repetere de enkelte punkter.

Spørsmål nr 22. Dette gjelder arrestasjonen, som ble besørget av og arrangert av privatpersoner. De overgrep som er gjort under arrestasjonen er formentlig gjort av hjemmefrontfolk - etter hva det under vitneavhøringen ble klarlagt.
Men - selv politibetjent Orderud har jo erklært at han aldri har opplevet en slik arrestasjon, og dermed har han vel også gitt denne den kritikk han kunne, når han selv var med på denne. At arrestasjonen var brutal kan vel ingen nekte. Vitnet Braathen har opplyst at Hildisch skrek da han ble arrestert. At hanble hånet av publikum er bekreftet som sant.

et eneste vitne som statsadv. med noen berettigelse har kunnet støttet seg til r dommer Kruse Jensen, men vi vet ikke hvor han sto og om når han kom til tedet. Men hvis også han mener at det er hensynsfullt å sette en syk olding om fange opp på et lasteplan , hvor han ble heist opp til publikums forlystelse, da står min forstand stille. Vitnet Bjørn Johansen har derimot ekt på hva han i detalj har sett og det er for meg et sterkere bevis .

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

27/

Spørsmål 23: Dette gjelder om Hildisch ble sparket i fengslet, Møller gt 19 i maidagene 1945 . Her holder jeg meg til hva Hildisch har fortalt til meg og et utall av vitner.

Likeså til hva hr Trygve Gran har berettet. Beretningen fikk han av Hildisch' sellekamerat, hr Næs . Det faktiske forhold at der i de dagene ble øvet vold mot fangene, hva hr Grønstad tydelig har berettet - gjør det alt overveiende sannsynlig at det utsagn som er gitt herom er riktige - enten det nå er bokseren eller Satan, som er voldsmannen

Jeg har selv med egne øyne sett Hildisch xxxxx dobbeltsidige brokk. Alle vet vel at når et brokk er satt på plass så kan det ikke sees selv ved en grundig legeundersøkelse, og det er derfor ikke avgjørende at legene på Ullevold ikke har sett hans brokk. Dette er jo også klart, for alle vet at Hildisch i et hvert fall i mange år hadde hatt brokk på den høyre side.

28/

Spørsmål 24:

Jeg har selv opplevet hungertorturen. Jeg har ført bevis for at der i juni kom meddelelse fra Bærums forsyningsnevnd, som vel må sies å være en forsynings-myndighet - hadde besluttet at brødrasjonen skulle reduseres.

Videre er det en kjennsgjerning at Fengselsstyret, og også også Ila Fengselsstyre, påbød at matpakker (ja også tobak) ikke var tillat. Dette alene er en reduksjon i kostholdet for en varetektsfange. Det var en fravigelse av den rettighet en varetektsfange hadde.

Da dette forbud var gjeldende over hele landet må det jo være innlysende at forbudet er fastsatt av en myndighet som hadde rett til å treffe en slik avgjørelse. Sorenskriver Langeland har jo også bekreftet dette.

Fengselsstyret hadde kjennskap til de store matvarelagre som lå på Ilebu. Noen må ha nektet fengslets folk å benytte disse. Det er en kjennsgjerning at fangene i den første tid så å si ikke fikk mat - ellers hadde de sikkert ikke gått i søplekassene etter avfald som var bestemt for grisene.
Jeg gjentar sulteforingen var satt i scene i alle landets fengsler og konsentrasjonsleire for NS varetektsfanger.

29/

Spørsmål 25: At Hildisch led en sjelelig tortur er vel hevet over tvil. At hans villa på Drammensvn ble solgt - uten at han eller hans hustrus vitende må en ha lov til å kritisere avgrunne som jeg tidligere har nevnt. At hans hustrus innbo likeså ble solgt tiltross for fru Forbechs og Hildisch' protester - ja uten at der forelå beslag i disse verdier som tilhørte fruen har jeg hatt full rett til å påtale. xxxxxx At en rekke ting ble stjaalet har jeg bevist. Legene har bekreftet at de forføyninger som ble truffet overfor Hildisch framskyndet eller endog direkte forårsaket hans død. Dr. Hanheides døds attest lød på avmagring.

At statsadvokaten har kunnet framsette spørsmålen 26 til 29 etter det som er framkommet her i retten ved vitneprov og dokumentasjon er meg ufattelig .

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Tilslutt vil jeg så nevne hva fru Forbech xkxxx sa i sin politiforklaring (dok 34) :

"Som det framgår av ovenstående kan jeg i grunnen ikke se at herr generalkonsul Harsem, har sagt noe som ikke har noe med det faktiske forhold å gjøre. Herr Harsem har selvfølgelig xkxx alt han har påtalt direkte fra min far, efter "det jeg kan forstå"

xxxdxxkxxxxxxx, Jeg tror , at den ærede lagrett ved en nøktern vurdering av samtlige spørsmål vil innse, at jeg har ført sannhetsbevis for et og alt, og at jeg har gjort dette ikke alene for ivareta en død manns tarv, men også for å kaste et lys for historien hvorledes NS folk ble behandlet i de hektiske dage i 1945. Den bakgrunn som statsadvokaten vil ha som et unnskyldende moment, står for meg som et forhold som er farlig for vårt samfunns forståelse av en rettsstat - om vi nok en gang skulle komme opp i samme ulyktelige situasjon.

Takk herr Lagmann